

A photograph of a lush green forest. In the foreground, there is a small stream or pond with reeds and grasses growing along its banks. The water reflects the surrounding trees and foliage. The background is filled with tall trees and dense green leaves, creating a canopy effect. The overall scene is peaceful and natural.

PRZYRODNICZE DIAMENTY KATOWIC

mały przewodnik
po dzikiej przyrodzie miasta

Katowice 2020

SPIS TREŚCI

- 3 Dowiedz się czym jest ochrona przyrody i jak chroni ją prawo
- 6 Kilka słów o przyrodzie Katowic
- 8 Zwiedź 5 obszarów chronionych w Katowicach
- 18 Drzewa pod ochroną. Poznaj 55 katowickich pomników przyrody
- 20 Ochrona gatunkowa zwierząt, roślin i grzybów

KATOWICE
dla odmiany

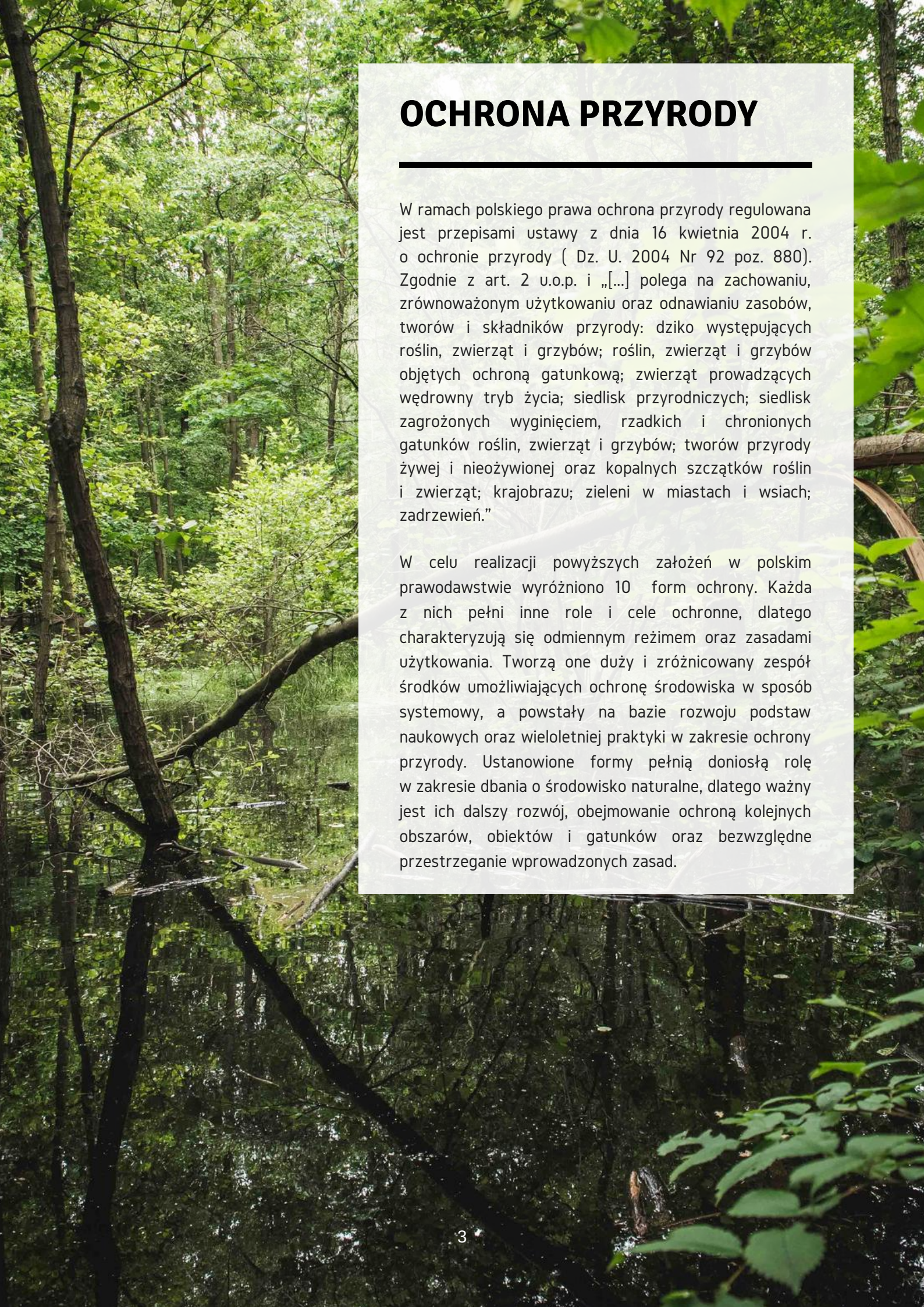
STOWARZYSZENIE
KURKA WODNA

KILKA SŁÓW WSTĘPU

W świecie zdominowanym przez dynamiczny rozwój przemysłu oraz rolnictwa monokulturowego, środowisko naturalne stało się przed wieloma poważnymi zagrożeniami i wymaga szczególnej ochrony. Dlatego już od XIX wieku zaczęto uchylać sprzyjające temu ustawy, których celem było zachowanie wybranych gatunków zwierząt, roślin i grzybów oraz szczególnie cennych obszarów, poprzez wyznaczanie pierwszych elementów przyrody będących pod prawną pieczę. Pierwszy chroniony obiekt, czyli Park Narodowy Yellowstone, powstał w 1872 roku. Od tamtej pory na całym świecie utworzono już 7 tysięcy parków narodowych. Systematycznie przybywa zresztą wszystkich obszarów chronionych. Ich istnienie jest niezwykle ważne, gdyż stanowią często ostatnie ostoje dzikich zwierząt i roślin, przyczyniając się do utrzymania bioróżnorodności. Egzekwowanie prawa oraz obejmowanie ochroną kolejnych obszarów to kluczowe narzędzia rządów oraz instytucji międzynarodowych do właściwego zarządzania zasobami Ziemi.

Katowice budzą oczywiste skojarzenia z górnictwem i przemysłem, których gwałtowny rozwój w istotny sposób wpłynął na środowisko przyrodnicze, przekształcając je w znacznym stopniu. Zwiedzając miasto usłyszymy więc raczej o zabytkach techniki, niż o cennych przyrodniczo miejscach objętych ochroną. Wbrew tym skojarzeniom zarówno województwo śląskie, jak i same Katowice, zachowały wiele miejsc o szczególnej wartości przyrodniczej. Te zielone wyspy, zupełnie dzikie bądź mniej lub bardziej przekształcone przez człowieka, stanowią enklawy bioróżnorodności, dając szansę przetrwania wielu rzadkim gatunkom zwierząt, roślin i grzybów.

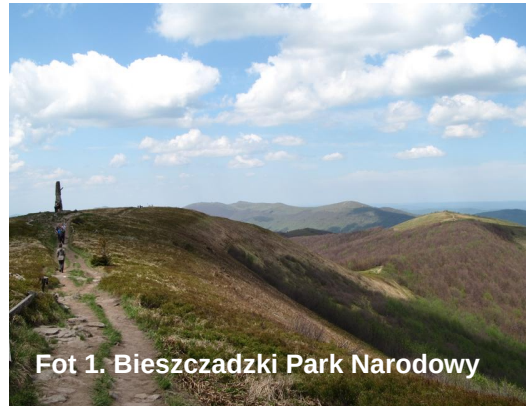
OCHRONA PRZYRODY

W ramach polskiego prawa ochrona przyrody regulowana jest przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 Nr 92 poz. 880). Zgodnie z art. 2 u.o.p. i „[...] polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową; zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia; siedlisk przyrodniczych; siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; krajobrazu; zieleni w miastach i wsiach; zadrzewień.”

W celu realizacji powyższych założeń w polskim prawodawstwie wyróżniono 10 form ochrony. Każda z nich pełni inne role i cele ochronne, dlatego charakteryzują się odmiennym reżimem oraz zasadami użytkowania. Tworzą one duży i zróżnicowany zespół środków umożliwiających ochronę środowiska w sposób systemowy, a powstały na bazie rozwoju podstaw naukowych oraz wieloletniej praktyki w zakresie ochrony przyrody. Ustanowione formy pełnią doniosłą rolę w zakresie dbania o środowisko naturalne, dlatego ważny jest ich dalszy rozwój, obejmowanie ochroną kolejnych obszarów, obiektów i gatunków oraz bezwzględne przestrzeganie wprowadzonych zasad.

PARK NARODOWY

"[...] tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów. [...] Obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1.000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe".

Fot 1. Bieszczadzki Park Narodowy

Fot 2. Rezerwat "Rotuz" w Chybiu

REZERWAT PRZYRODY

"[...] obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi".

PARK KRAJOBRAZOWY

"[...] obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju."

Fot 3. Suwalski Park Krajobrazowy

Fot 4. Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu
Ujście Narwi do Wisły

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

"[...] obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych".

OBSZARY NATURA 2000

"[...] to obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Europejskiej, utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty".

Fot 5. Obszar Natura 2000
Pustynia Błędowska

POMINIK PRZYRODY

"[...] pojedynczy twór przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu".

Fot 6. Stary kamieniołom wapienia "Wapniarka" w Krowiarkach

Fot 7. Kamieniołom w Piekarach

STANOWISKO DOKUMENTACYJNE

"[...] niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsce występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt".

UŻYTEK EKOLOGICZNY

"[...] zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania".

Fot 8. Zielona Ostoja w Bydgoszczy

Fot 9. Wydmy Międzyborowskie w woj. mazowieckim

ZESPÓŁ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWY

"[...] fragment krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne".

OCHRONA GATUNKOWA ZWIERZĄT, ROŚLIN I GRZYBÓW

"Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony".

GEOGRAFIA KATOWIC

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Katowice położone są na płaskowyżu Bytomsko-Katowickim, który jest częścią Wyżyny Śląskiej. Północna część miasta usytuowana jest w obrębie Płaskowyżu Bytomskiego obejmując część Wzgórz Chorzowskich, Wyżyny Siemianowickiej, Doliny Brynicy i Obniżenie Rawy. Część południowa miasta znajduje się z kolei na wyższym Płaskowyżu Katowickim, w którego skład wchodzi jednostki geomorfologiczne takie jak: Wzgórza Kochłowskie, Płaskowyż Murcek, Kotlina Mleczna, Garb Mikołowski i Kotlina Mysłowicka.

BUDOWA GEOLOGICZNA

Na budowę geologiczną Katowic składają się utwory paleozoiczne (dewon, karbon, perm) i mezozoiczne, w niektórych obszarach przykryte utworami czwartorzędowymi.

UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Rzeźba terenu jest zróżnicowana, najwyższy punkt to Wzgórze Wandy, położone na wysokości 357,6 m n.p.m., natomiast najniższy to doliny rzek Kłodnicy i Mlecznej, wynoszący 245 m n.p.m.

GLEBY

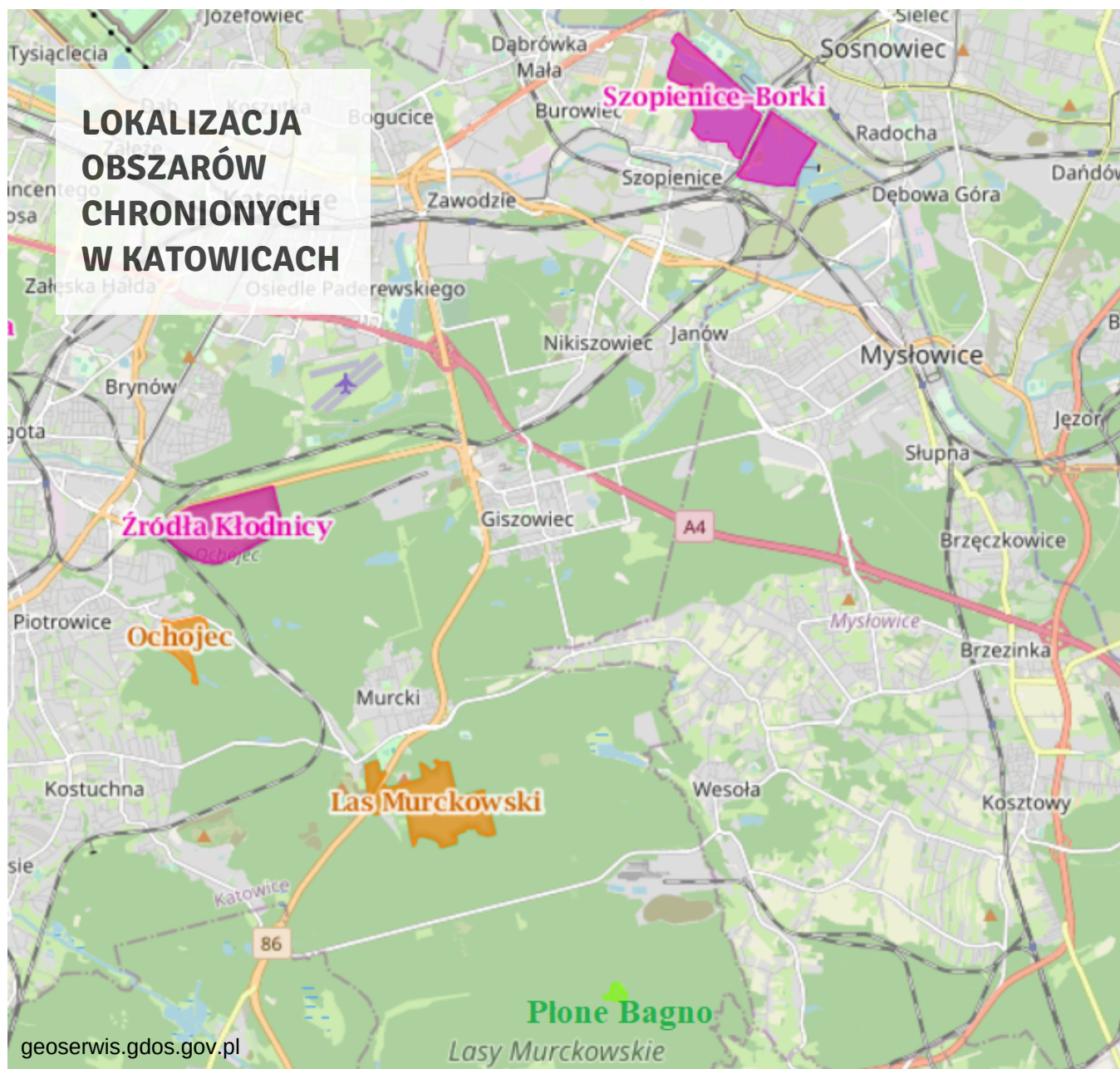
Gleby na terenie miasta uległy silnemu przekształceniu przez człowieka, zwłaszcza w rejonach silnie zurbanizowanych dominują gleby antropogeniczne. Ponadto na obszarze miasta spotkać można gleby powstałe z glin zwałowych i piasków naglinowych, gleby płowe, bielcowe, pseudobielcowe oraz rdzawe. W niektórych regionach występują gleby płowe, mułowo-bagienne i torfowe. Pod kątem użyteczności rolnej dominują gleby o średniej jakości.

HYDROGRAFIA

Katowice leżą w dorzeczu dwóch największych polskich rzek - Wisły i Odry. W dorzeczu tej pierwszej znajdują się większa część miasta, która jest odwadniana przez zlewnię rzeki Rawy, Brynicy, Boliny i Mlecznej. Z kolei do Odry uchodzą wody rzeki Kłodnicy i Ślepiotki. Najdłuższą rzeką Katowic jest Rawa, której koryto jest prawie na całej długości zabetonowane, a jej bieg w pełni uregulowany. Kolejna w kolejności jest rzeka Mleczna i Kłodnica, w sumie długość cieków wodnych na terenie miasta wynosi 107 km. W Katowicach znajduje się kilkadziesiąt zbiorników powierzchniowych o pochodzeniu antropogenicznym. Największy pod względem powierzchni jest kompleks stawów znajdujący się na pograniczu z Sosnowcem w dzielnicy Szopienice (Borki, Morawa, Hubertus II, III, IV), następne w kolejności są zbiorniki w Dolinie Trzech Stawów. Dalsze większe zbiorniki to Wesoła Fala, Bolina i staw na osiedlu Tysiąclecia.

KLIMAT

Klimat Katowic należy do strefy klimatu umiarkowanego przejściowego, dominują tu wpływy oceaniczne. Charakteryzuje się występowaniem słabych wiatrów, wiejących głównie z kierunku południowo-zachodniego i zachodniego. Na warunki klimatyczne miasta wpływ mają zarówno czynniki naturalne, jak również działalność człowieka związana z rozbudową infrastruktury miejskiej, czego efektem jest tzw. "miejska wyspa ciepła".

OCHRONA PRZYRODY W KATOWICACH

Na terenie Katowic obowiązuje pięć form ochrony przyrody: rezerваты (Las Murckowski i rezerwat Ochojec), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Szopienice-Borki, i Źródła Kłodnicy), użytek ekologiczny (Płone Bagno), pomniki przyrody (55 drzew) oraz ochrona gatunkowa (wiele różnych gatunków zwierząt, roślin i grzybów występujących na terenie miasta). Objęte ochroną obszary (zaznaczone na mapie powyżej) mogą być ciekawym celem przyrodniczej wycieczki, dając szansę na obcowanie z piękną, dziką przyrodą. Odwiedzając te miejsca powinniśmy jednak pamiętać, że obowiązują nas określone przepisy. Jak zachować się na obszarach chronionych? Koniecznie poznaj kilka podstawowych zasad!

Zapoznaj się z zasadami obowiązującymi w odwiedzanym miejscu

Nie spuszczać psa ze smyczy

Nie zrywaj roślin i grzybów

Poruszaj się tylko po wyznaczonych drogach i trasach

Zachowuj ciszę

Nie używaj ognia, nie rozpalaj ogniska

Nie karm i nie drażnij dzikich zwierząt, zachowaj odległość

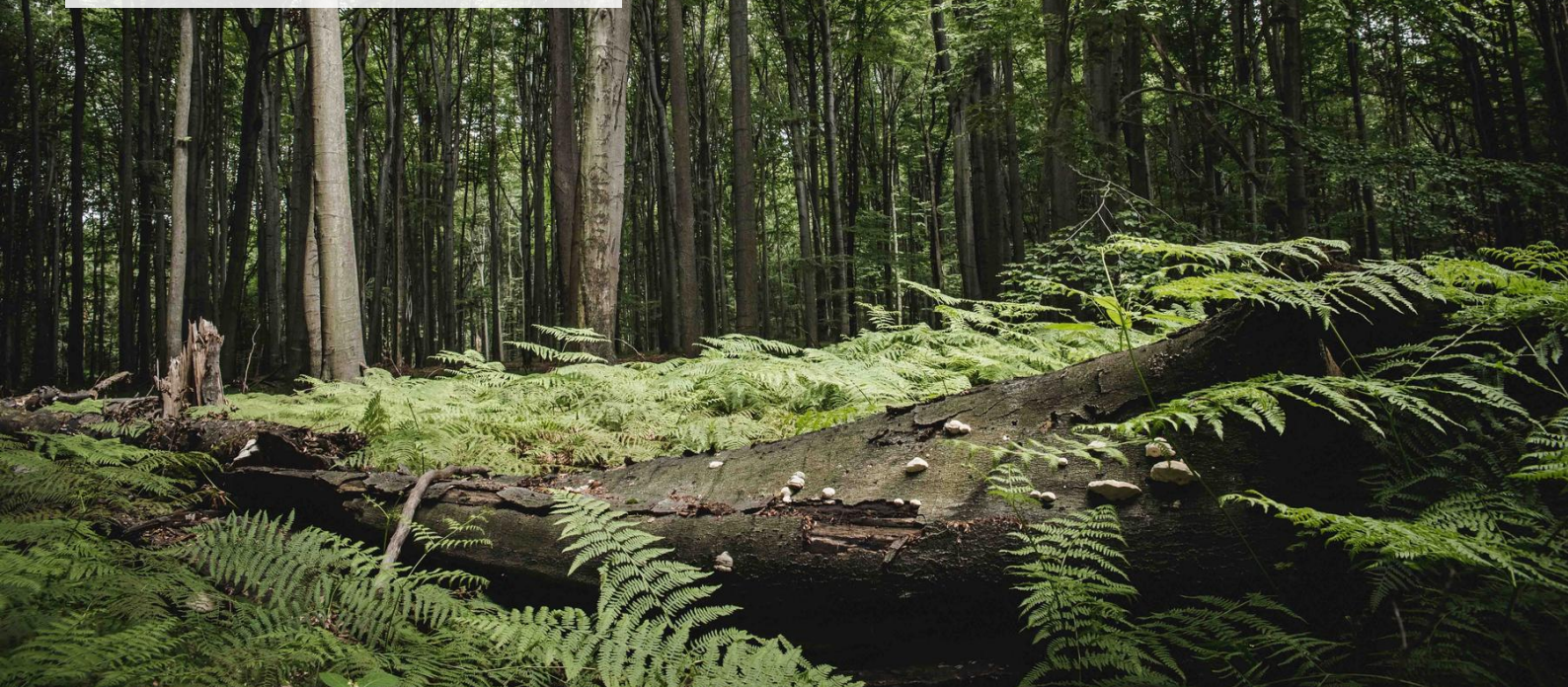

Nie wyrzucaj śmieci

Nie nocuj na otwartym terenie i nie rozbijaj namiotów

LAS MURCKOWSKI

Rezerwat został utworzony w 1953 r. Początkowo jego powierzchnia wynosiła 7,04 ha. W 1989 r., mocą rozporządzenia ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, obszar rozszerzono i obecnie zajmuje on obszar 100,67 ha. Las Murckowski, jak wskazuje jego nazwa, znajduje się w dzielnicy Murcki w południowo-wschodniej części Wyżyny Katowickiej. W skład rezerwatu wchodzi las pomiędzy kopalnią Murcki, a drogą szybkiego ruchu w kierunku Bielska-Białej. Natomiast jego młodsza część znajduje się dalej na wschód i porasta zbocza Wzgórza Wandy (350 m n.p.m.). Ukształtowanie terenu jest bardzo urozmaicone, z licznymi dolinami i parowami, występują tu znaczne różnice wysokości. Ponadto rezerwat przecinają liczne potoki, których wody uchodzą do rzeki Mlecznej.

FLORA

Najcenniejszym zasobem Lasu Murckowskiego są drzewostany bukowe, których wiek w dużej mierze przekracza 150 lat. Na obszarze rezerwatu można spotkać liczne drzewa o charakterze pomnikowym. Dominującym zbiorowiskiem roślinnym jest tu kwaśna buczyna niżowa. Wśród gatunków drzew spotkać można: buk pospolity (*Fagus silvatica*), dęby: szypułkowy (*Quercus robur*) i bezszypułkowy (*Q. petraea*), brzozę brodawkowatą (*Betula pendula*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), klon pospolity (*Acer platanoides*) i klon jawor (*A. pseudoplatanus*). W rezerwacie rosną rośliny objęte ochroną gatunkową m. in. storczyk - kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*), śnieżyczka przebiśnieg (*Galanthus nivalis*) oraz listera jajowata (*Listera ovata*). Ponadto spotkać tu można: przyłuszczkę pospolitą (*Hepatica nobilis*), bluszcz pospolity (*Hedera helix*), barwinek pospolity (*Vincetoxicum minor*) - prawdopodobnie uciekinier z hodowli, kalinę koralową (*Viburnum opulus*), konwalie majową (*Convallaria majalis*), kruszynę pospolitą (*Frangula alnus*), przytulię wonną (*Galium odoratum*), porzeczkę czarną (*Ribes nigrum*) i wiele innych.

GRZYBY

W rezerwacie natknąć się można na ciekawe gatunki grzybów, np. porastający drzewa wachlarzowiec olbrzymi (*Meripilus giganteus*), czy charakterystyczny sromotnik smrodliwy (*Phallus impudicus*), który słynie z nieprzyjemnego zapachu. Dodatkowo odnotowano również przedstawicieli gatunków: pochwiak jedwabnikowy (*Volvariella bombycina*) i zębiczek północny (*Climacodon septentrionalis*), które znajdują się na Czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce.

Dodatkowo miejscową awifaunę tworzą: świergotek drzewny (*Anthus trivialis*), kos (*Turdus merula*), drozd śpiewak (*Turdus philomelos*), świstunka leśna (*Rhadinops sibilatrix*), muchołówka szara (*Muscicapa striata*) i żałobna (*Ficedula hypoleuca*), kowalik zwyczajny (*Sitta europaea*) oraz grubodziób (*Coccothraustes coccothraustes*). Wśród nielicznych przedstawicieli gadów i płazów w rezerwacie odnotowywano jaszczurkę zwinkę (*Lacerta agilis*), ropuchę szarą (*Bufo bufo*) i żabę trawną (*Rana temporaria*). Duże ilości martwego drewna w Lesie Murckowskim sprzyjają występowaniu bezkręgowców, zwłaszcza chrząszczy z rodziny kózkowatych (*Cerambycidae*).

FAUNA

Fauna rezerwatu reprezentowana jest m. in. przez popularne w polskich lasach sarny i dziki, jednak można tu spotkać także inne ssaki, np. będące pod ochroną: ryjówkę aksamitkę (*Sorex araneus*), zębiełka karliczka (*Crocidura suaveolens*) i łasicę pospolitą (*Mustela nivalis*). Las Murckowski jest również domem wielu gatunków ptaków, w tym dzięciołów - dzięcioła dużego (*Dendrocopos major*), d. czarnego (*Dryocopus martius*), d. zielonego (*Picus viridis*) oraz rzadkiego d. zielonosiwego (*Picus canus*).

Fot 10. Grubodziób zwyczajny

REZERWAT OCHOJEC

Rezerwat został utworzony w 1982 roku i znajduje się w północno-zachodniej części lasów murckowskich w dzielnicy Katowic - Ochojec. Powierzchnia jaką zajmuje wynosi 26,77 ha. Obszar rezerwatu leży w zachodniej części Płaskowyżu Katowickiego, w obrębie Rowu Kłodnicy i doliny rzeki Ślepiotki. Powołano go w celu ochrony reliktowej na Górnym Śląsku rośliny górskiej, występującej w reglu górnym i strefie górnej granicy lasu w Karpatach i Sudetach - liczydła górskiego (*Streptopus amplexifolius*). Liczydło górskie ma charakterystyczną zygzakowatą łodygę, skrętolegle ułożone, podługne i jajowate liście. Jego owoce to jagody, które dojrzewając nabierają charakterystycznej czerwonej barwy.

FLORA

W rezerwacie najliczniejsze są zbiorowiska leśne. Pod względem powierzchni dominuje tu kontynentalny bór mieszany z dębem szypułkowym (*Quercus robur*) i sosną pospolitą (*Pinus sylvestris*), łęg olchowo-jesionowy z olszą czarną (*Alnus glutinosa*) oraz bagienny bór trzcinnikowy z sosną pospolitą i świerkiem pospolitym (*Picea abies*).

Fot 11. Liczydło górskie

Wśród bylin, obok wspomnianego już liczydła górskiego, występują tu inne gatunki rzadkie na niżu, m. in.: lepiężnik biały (*Petasites albus*), ciemiężycza zielona (*Veratrum album*), starzec Fuchsa (*Senecio Fuchsii*) i kędzierzawy (*Senecio rivularis*), kokoryczka okółkowa (*Polygonatum verticillatum*).

W rezerwacie spotkać można także: kruszynę pospolitą (*Frangula alnus*), konwalię majową (*Convallaria majalis*), kalinę koralową (*Viburnum opulus*) oraz rośliny bagienne i torfowiskowe takie jak: siedmiopalecznik błotny (*Comarum palustre*), tojeść bukietowa (*Lysimachia thyrsoiflora*) i będący pod częściową ochroną bobrek trójlistkowy (*Menyanthes trifoliata*).

Fot 12. Konwalia majowa

FAUNA

Świat zwierzęcy rezerwatu jest dość bogaty, choć można zauważyć, że przeplatają się tu gatunki leśne z synantropijnymi. Ssaki reprezentowane są przez m. in.: ryjówkę aksamitkę (*Sorex araneus*), kreta (*Talpa europaea*), jeża wschodniego (*Erinaceus roumanicus*), łasicę pospolitą (*Mustela nivalis*).

Świat zwierzęcy rezerwatu jest dość bogaty, choć można zauważyć, że przeplatają się tu gatunki leśne z synantropijnymi. Ssaki reprezentowane są przez m. in.: ryjówkę aksamitkę (*Sorex araneus*), kreta (*Talpa europaea*), jeża wschodniego (*Erinaceus roumanicus*), łasicę pospolitą (*Mustela nivalis*).

Fot 13. Łasica pospolita

Awifaunę rezerwatu tworzą np. sójka zwyczajna (*Garrulus glandarius*), dzięcioł duży (*Dendrocopos major*), rudzik zwyczajny (*Erithacus rubecula*), mysikrólik zwyczajny (*Regulus regulus*), kwiczoł (*Turdus pilaris*), strzyżyk zwyczajny (*Troglodytes troglodytes*), pokrzewka czarnołbista (*Sylvia atricapilla*), drozd śpiewak (*Turdus philomelos*) i kos zwyczajny (*Turdus merula*). Występuje tu kilka gatunków płazów: ropucha szara (*Bufo bufo*), ropucha zielona (*Bufo viridis*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*) oraz dwóch przedstawicieli gadów: jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*) i jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*). Znajdziemy tu również wiele gatunków bezkręgowców - chrząszcze: biegacz ogrodowy (*Carabus hortensis*), biegacz górski (*Carabus arvensis*) i biegacz fioletowy (*Carabus violaceus*), a także mięczaki jak np. ślimak winniczek (*Helix pomatia*).

Fot 14. Kwiczol

ŹRÓDŁA KŁODNICY

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Źródła Kłodnicy o łącznej powierzchni 100,40 ha, utworzono na mocy uchwały Rady Miejskiej Katowic w 2001 roku. Powołano go w celu zapewnienia ochrony obszaru źródłowego rzeki Kłodnicy wraz z występującą tam fauną i florą. Źródła Kłodnicy znajdują się w środkowej części Katowic, w obrębie lasów murckowskich, na granicy dzielnic: Brynowa, Ochojca, Muchowca i Giszowca. Kłodnica jest drugą pod względem długości rzeką w Katowicach, a jej wody niemal na całej długości są silnie zanieczyszczone. Naturalny charakter krótkiego odcinka górnego biegu Kłodnicy, gdzie wody nie uległy jeszcze skażeniu stanowi dogodne miejsce dla bytowania wielu cennym gatunkom zarówno roślin, jak i zwierząt.

FLORA

Cały obszar zespołu przyrodniczo-krajobrazowego porośnięty jest lasem łęgowym z dobrze zachowanym drzewostanem i bujnie rozwiniętym runem. Na szczególną uwagę zasługują tutejsze olchy czarne (*Alnus glutinosa*), wiek niektórych okazów szacowany jest na ponad 120 lat, a obwód ich pnia dochodzi nawet do 200 cm. Kolejną, interesującą występującą tu rośliną jest częściowo chroniony czosnek niedźwiedzi (*Allium ursinum*), gatunek o charakterystycznym czosnkowym aromacie.

Fot 15. Czosnek niedźwiedzi

Wśród innych chronionych roślin porastających te tereny wyróżnić można: ciemną zieloną (Veratrum lobelianum), wawrzynkę wilczełyko (*Daphne mezereum*), zimowit jesienny (*Colchicum autumnale*) oraz kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*). Ponadto spotkać tu można: kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*), kruszynę pospolitą (*Frangula alnus*), kalinę koralową (*Viburnum opulus*), gajowiec żółty (*Galeobdolon luteum*), czworolist pospolity (*Paris quadrifolia*), kokoryczkę wielokwiatową (*Polygonatum multiflorum*), szczyr trwały (*Mercurialis perennis*), prosownicę rozpierzchłą (*Milium effusum*), skrzyp leśny (*Equisetum sylvaticum*) raz paprocie: narecznicę krótkoostną (*Dryopteris carthusiana*), narecznicę samczą (*Dryopteris filix-mas*), wietlicę samiczą (*Athyrium filix-femina*) i orlicę pospolitą (*Pteridium aquilinum*).

FAUNA

Lasy porastające zespół przyrodniczo-krajobrazowy Źródła Kłodnicy stanowią jedną z ważniejszych ostoi dużych ssaków na terenie Katowic. Ponadto żyje tu wiele mniejszych ssaków takich jak ryjówki, jeże i małe gryzonie oraz liczna reprezentacja ptaków śpiewających.

Fot 16. Ryjówka sp.

Dodatkowo ciek wodny i jego rozlewiska zapewniają dogodne miejsce występowania i rozrodu dla licznych przedstawicieli płazów. Spotkać tu można m. in.: ropuchę szarą (*Bufo bufo*), żabę trawną (*Rana temporaria*), traszkę zwyczajną, rzekotkę drzewną (*Hyla arborea*).

fot 17. Rzekotka drzewna

SZOPIENICE - BORKI

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Szopienice-Borki powstał w 1999 roku, na mocy uchwały Rady Miejskiej Katowic i obejmuje obszar o powierzchni 157 ha. Położony jest w północno-wschodniej części miasta w dzielnicy Szopienice, w dolnych odcinkach rzek: Brynicy i Rawy, na granicy miast: Katowic, Mysłowic i Sosnowca. W skład kompleksu wchodzi stawy Morawa, Borki, Hubertus (I,II,III,IV) i Stawiki. Zbiorniki powstały po wyrobiskach piasku wydobywanego na potrzeby kopalń i pod wpływem deformacji terenu związanej z działalnością górniczą. Woda stawów charakteryzuje się wysoką czystością. Obszar ten jest bardzo atrakcyjny zarówno pod względem przyrodniczym, jak i rekreacyjnym. Zróżnicowanie siedlisk i typów roślinności sprzyja bogactwu gatunkowemu fauny, która ma tu dogodne warunki do bytowania i rozrodu.

FLORA

Roślinność brzegową stawów stanowią rozległe płaty szuwarów. Wśród licznych gatunków roślin nadwodnych spotkać tu można gatunki chronione, takie jak: kruszczyk błotny (*Epipactis palustris*) oraz centuria pospolita (*Centaurium erythraea*).

Natomiast do roślinności wodnej kompleksu zaliczyć można m. in.: rdestnicę pływającą (*Potamogeton natans*), kędzierzawą (*Potamogeton crispus*), trawiastą (*Potamogeton gramineus*), wywłócznik kłosowy (*Myriophyllum spicatum*) i rzęsę drobną (*Lemna minor*).

Fot 18. Kruszczyk błotny

Ponadto okolice zbiorników pokrywają zarośla wierzbowo-topolowe z następującymi gatunkami: wierzbą białą (*Salix alba*), w. kruchą (*Salix fragilis*), w. purpurową (*Salix purpurea*), w. iwą (*Salix caprea*), w. rokitą (*Salix rosmarinifolia*), w. ostrolistną (*Salix acutifolia*), topolą białą (*Populus alba*), t. czarną (*Populus nigra*), t. osiką (*Populus tremula*).

FAUNA

Rozległe zbiorniki wodne wraz z roślinnością brzegową stanowią wspaniałe miejsce dla rozrodu licznych gatunków ptaków, np: perkoza dwuczubego (*Podiceps cristatus*), łabędzia niemego (*Cygnus olor*), kaczki krzyżówki (*Anas platyrhynchos*), głowienki (*Aythya ferina*), czernicy (*Aythya fuligula*), wodnika (*Rallus aquaticus*), kokoszki wodnej (*Gallinula chloropus*), łyski (*Fulica atra*), trzciniaaka (*Acrocephalus arundinaceus*), trzcinniczka (*Acrocephalus scirpaceus*), potrzosa zwyczajnego (*Schoeniclus schoeniclus*) i mewy śmieszki (*Chroicocephalus ridibundus*). Ponadto występują tu zimujące gatunki ptaków wodno-błotnych, takie jak: łabędź niemy (*Cygnus olor*), kaczka krzyżówka (*Anas platyrhynchos*), łyska, mewa śmieszka (*Chroicocephalus ridibundus*) i mewa pospolita.

Wśród ssaków zamieszkujących tereny zespołu przyrodniczo-krajobrazowego spotkać można: jeża europejskiego (*Erinaceus europaeus*), łasicę pospolitą (*Mustela nivalis*), ryjówkę aksamitną (*Sorex araneus*) i inne drobne gryzonie. Okolice stawów porośnięte murawą piaszczyskową są domem jaszczurki zwinki. Na obszarze występuje też znaczna populacja płazów.

Bogatą ichtiofaunę, tj. gatunki ryb na terenie kompleksu tworzą m. in.: płoć (*Rutilus rutilus*), wzdręga (*Scardinius erythrophthalmus*), okoń (*Perca fluviatilis*), szczupak pospolity (*Esox lucius*), leszcz (*Abramis brama*), karaś zwyczajny (*Carassius carassius*), karaś srebrzysty (*Carassius gibelio*) i słonecznica pospolita (*Leucaspis delineatus*). Działające w rejonie koła wędkarskie dodatkowo zarybiają stawy gatunkami karpia (*Cyprinus carpio*) i tołpygi pstrej (*Hypophthalmichthys nobilis*). W miejscowych wodach licznie występują mięczaki: zatoczek rogowy (*Planorbis corneus*), zatoczek pospolity (*Planorbis planorbis*), błotniarka stawowa (*Lymnaea stagnalis*). Pozostałe tutejsze bezkręgowce to: płoszczyca szara (*Nepa cinerea*), nastrosz półpawik (*Smerinthus ocellata*), szerszeń europejski (*Vespa crabro*), chrabąszcze majowe (*Melolontha melolontha*), różne gatunki motyli i ważek oraz jeden z największych europejskich chrząszczy - rohatyniec nosorożec (*Oryctes nasicornis*).

PŁONE BAGNO

Użytek ekologiczny Płone Bagno powstał w 2002 roku rozporządzeniem Wojewody Śląskiego, w celu ochrony unikalnego w skali regionu torfowiska wysokiego (tj. zasilanego tylko przez wody opadowe) i fragmentów boru wilgotnego i bagiennego. Znajduje się on w południowo-wschodniej części Katowic, w dzielnicy Murcki, i stanowi część kompleksu lasów murckowskich. Zajmuje powierzchnię 4,22 ha.

FLORA

Dominującym gatunkiem drzew użytku ekologicznego Płone Bagno jest sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris*) z domieszką brzozy brodawkowatej (*Betula pendula*). Poza tym spotkać tu można podrosty następujących gatunków: dąb szypułkowy (*Quercus robur*), świerk pospolity (*Picea abies*), topola osika (*Populus tremula*) i wierzba szara (*Salix cinerea*).

Fot 21. Żurawina błotna

Ponadto tutejsze runo obfituje w gatunki takie jak: borówka bagienna (*Vaccinium uliginosum*), objęte częściową ochroną - bagno zwyczajne (*Ledum palustre*), żurawina błotna (*Vaccinium oxycoccos*), wełnianka pochwowata (*Eriophorum vaginatum*). Liczne mszaki reprezentowane są przez mchy torfowce (*Sphagnum* sp.) i mech płonnik (*Polytrichum* sp.). Na obszarze torfowiska odnotowano chronione: modrzewnicę pospolitą (*Andromeda polifolia*) i owadożerną rosziczkę okrągłolistną (*Drosera rotundifolia*).

Fot 22. Rosiczka okrągłolistna

Tereny Płonego Bagna odwiedzane są m. in. przez: jelenia szlachetnego (*Cervus elaphus*), sarnę (*Capreolus capreolus*), dziką (*Sus scrofa*), lisa (*Vulpes vulpes*), ryjówkę aksamitną (*Sorex araneus*), ryjówkę malutką (*Sorex minutus*), jeża wschodniego (*Erinaceus roumanicus*), mysz polną (*Apodemus agrarius*), mysz zaroślową (*Apodemus sylvaticus*), nornika burego (*Microtus agrestis*), nornicę rudą (*Myodes glareolus*). Odnotowano tu także nietoperze (*Chiroptera*).

Fot 23. Lis rudy

Do tutejszej awifauny zaliczyć można: słonkę zwyczajną (*Scolopax rusticola*), kukułkę (*Cuculus canorus*), dzięcioła dużego (*Dendrocopos major*), myszołowa zwyczajnego (*Buteo buteo*), kosa (*Turdus merula*), drozda śpiewaka (*Turdus philomelos*), cierniówkę (*Curruca communis*), świstunkę leśną (*Rhadina sibilatrix*), gila (*Pyrrhula pyrrhula*), pierwiosnka (*Phylloscopus collybita*), piecuszka (*Phylloscopus trochilus*), sikorę bogatkę (*Parus major*), sikorę modraszkę (*Cyanistes caeruleus*), sosnowkę (*Periparus ater*), ziembę (*Fringilla coelebs*). Występuje tu także kilka gatunków gadów: jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*), jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*), padalec zwyczajny (*Anguis fragilis*) i płazów: ropucha szara (*Bufo bufo*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*), żaba trawna (*Rana temporaria*), żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*). Pośród zwierząt bezkręgowych znaleźć można gatunki takie jak: zwisak borowiec (*Sphinx pinastri*), zieleńczyk ostrężyniec (*Callophrys rubi*), trzyszcz leśny (*Cicindela silvatica*) i polny (*Cicindela campestris*) oraz liczne ważki.

Fot 24. Gil zwyczajny

PRZY GRANICACH KATOWIC...

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy położony na granicy miast Chorzowa, Katowic i Rudy Śląskiej, o powierzchni 65,32 ha. Teren ten pod kątem administracyjnym należy do Chorzowa. Uroczysko stanowi część leśnego pasa ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Zachowały się tu fragmenty lasu o charakterze naturalnym z dominującą kwaśną buczyną niżową. Szczególnie cenne na tym terenie są starodrzewy bukowe, których wiek szacowany jest na 140-160 lat. Ponadto odnotowano tutaj występowanie następujących gatunków roślin: czartawa drobna (*Circaea alpina*), gruszyca mniejsza (*Pyrola minor*), gwiazdnica bagienna (*Stellaria uliginosa*), nerecznica grzebieniasta (*Dryopteris cristata*), rdestnica pływająca (*Potamogeton natans*), wiąz szypułkowy (*Ulmus laevis*), zachyłka oszczepowata (*Phegopteris connectilis*), cienistka trójkątna (*Gymnocarpium dryopteris*) oraz pływacz zwyczajny (*Utricularia vulgaris*). Również tutejsza fauna odznacza się dużą różnorodnością, spotkać tu można m. in.: ropucha szara (*Bufo bufo*), żaba moczarowa (*Rana arvalis*), żaba trawna (*Rana temporaria*), padalec (*Anguis fragilis*), wiele gatunków ptaków, ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*), jeż wschodni (*Erinaceus roumanicus*), mysz zaroślowa (*Apodemus sylvaticus*), nornica ruda (*Myodes glareolus*), wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*), zając szarak (*Lepus europaeus*), sarna (*Capreolus capreolus*), jeleni (*Cervus elaphus*), dzik (*Sus scrofa*).

Utworzony w 2002 roku zespół przyrodniczo-krajobrazowy leżący na terenie Mikołowa. Obejmuje obszar o powierzchni 190,45 ha i utworzono go w celu ochrony wyjątkowych i cennych fragmentów krajobrazu naturalnego. Potok Jamna to dopływ Kłodnicy o długości ok 10 km. Jego wody płyną krętym, wijącym się korytem w głębokiej dolinie, którą porastają płaty łągu olszowo-jesionowego. Można tu spotkać wiele ciekawych gatunków roślin, np.: korzeniówka pospolita, kruszczyk szerokolistny, wawrzynek wilczełyko, skrzyp olbrzymi (*Equisetum telmateia*), skrzyp błotny (*Equisetum palustre*), widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*), bobrek trójlistkowy (*Menyanthes trifoliata*), pływacz zwyczajny (*Utricularia vulgaris*), kruszyna pospolita (*Frangula alnus*) i kalina koralowa (*Viburnum opulus*). Faunę reprezentują z kolei: trzyszcz piaskowy (*Cicindela hybrida*), pająk kwietnik (*Misumena vatia*), tygryk paskowany (*Argiope bruennichi*), ropucha zielona (*Bufotes viridis*), żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*), traszka zwyczajna (*Triturus vulgaris*) i górska (*Triturus alpestris*), jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*), zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*), zomorodek (*Alcedo atthis*), kaczka krzyżówka (*Anas platyrhynchos*), kokoszka zwyczajna (*Gallinula chloropus*), dzięcioł duży (*Dendrocopos major*), kowalik (*Sitta europaea*), sikora bogatka (*Parus major*), kruk (*Corvus corax*), myszołów (*Buteo buteo*), wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*), gronostaj europejski (*Mustela erminea*), lis rudy (*Vulpes vulpes*), sarna europejska (*Capreolus capreolus*), dzik euroazjatycki (*Sus scrofa*).

POMNIKI PRZYRODY

Pomnik przyrody to specjalna forma indywidualnej ochrony, która zgodnie z ustawą może obejmować zarówno ożywione (drzewa, krzewy), jak i nieożywione twory przyrody (np. głązy narzutowe lub jaskinie). Obiekty lub obszary uznawane za pomniki wybierane są na podstawie kryteriów jakościowych i ilościowych. Kryterium jakościowe to cechy, które wyróżniają obiekt na tle innych. Natomiast ilościowe to przykładowo wielkość pierśnicy charakterystyczna dla danego gatunku drzewa, wiek, wysokość, szerokość korony, itp. Każdy obiekt może cechować się jedną lub wieloma wyjątkowymi cechami nadającymi mu specjalne znaczenie. Jednakże posiadanie danej cechy i spełnianie tym samym danego kryterium nie gwarantuje automatycznego zakwalifikowania w poczet pomników przyrody. Uznanie danego obiektu jako pomnika przyrody ustanawiane jest przez Radę Gminy lub Miasta w drodze uchwały. W Katowicach pomnikami przyrody jest 55 drzew. Należą do nich wiekowe okazy o nieprzeciętnych wymiarach, następujących gatunków: buk pospolity, dąb szypułkowy, dąb czerwony, platan klonolistny, klon jawor, klon pospolity, kasztanowiec zwyczajny, jesion wyniosły, grusza pospolita. Każdy pomnik przyrody oznaczony jest zgodnie z rozporządzeniem ministra środowiska, obecnie zieloną tabliczką z napisem i orłem w koronie.

Fot 25. Klon przy ulicy Sołtysiej
w Katowicach

BUK POSPOLITY

- przy ul. Wojciecha 43, naprzeciwko budynku,
- ok. 15 m od jezdni przy ul. Wojciecha, od strony Kościoła, około 15m od drogi
- przy ul. Wojciecha 36, naprzeciwko budynku, w pobliżu ul. Pszczyńskiej (wieloobiektowy)
- przy ul. Barbórki, obok ogródków działkowych
- przy ul. Barbórki obok kościoła
- przy ul. Barbórki, obok ul. Wojciecha
- ok. 70 m od ul. Wojciecha 40c, drogą wśród drzew w stronę ul. Barbórki
- ul. Górniczego Stanu 18, przy drodze
- przy drodze na wysokości ul. Górniczego Stanu, na wysokości budynku nr 12
- ul. Górniczego Stanu 12, przy drodze
- ul. Górniczego 12 na rogu budynku
- w Parku Giszowiecki, około 47m za centrum Giszowiec na ul. Gościnnej
- Park Giszowiecki, ok. 10m od wjazdu do Izby Śląskiej
- Park Giszowiecki, ok. 10m od przykrytego kanału CO
- Park Giszowiecki, około 50m od tyłu budynku miejskiego domu kultury w Giszowcu
- Park Giszowiecki, zaraz przy drodze wjazdowej do izby śląskiej
- Park Giszowiecki, ok. 38m od budynku na ul. działkowej 32
- teren przedszkola nr 64, 19m od ogrodzenia na zachód od budynku
- teren przedszkola 64, 11m od ogrodzenia od frontu budynku
- teren przedszkola 64, ok. 20m od frontu budynku (wieloobiektowy)
- Giszowiec, Plac pod lipami, Buk Anton
- Park Murckowski, ok. 25m od ul. Pawła Kołodzieja
- Park Murckowski, ok. 22m od ul. Pawła Kołodzieja, bliżej ronda
- Park Murckowski, ok. 16m od ul. Pawła Kołodzieja
- Park Murckowski, ok. 23m od skrzyżowania ul. Pawła Kołodzieja i ul. Bielskiej
- 76 m od ROD "Wiesia"
- przy wejściu do rezerwatu "Las Murckowski"
- Park Welnowiecki, przy większym placu zabaw
- Giszowiec, przy ścieżce leśnej do stawu Janina
- pierwszy pomnik przy ul. Górniczego Stanu, pomiędzy budynkami 6 i 8
- drugi pomnik przy ul. Górniczego Stanu, pomiędzy budynkami 6 i 8
- pierwszy pomnik przy ul. Górniczego Stanu, na rogu budynku nr 8
- drugi pomnik przy ul. Górniczego Stanu, na rogu budynku nr 8
- pierwszy pomnik przy ul. Wojciecha, przy ścieżce leśnej i ekranie akustycznym
- drugi pomnik przy ul. Wojciecha, przy ścieżce leśnej i ekranie akustycznym
- Park Giszowiecki, 30 m od Centrum Medycznego, a Izby Śląskiej

KATOWICKIE POMNIKI PRZYRODY

DĄB SZYPUŁKOWY

- ul. Wojciecha między budynkami 31 a 27 przy drodze osiedlowej
- ul. Pszczyńska, obok hali sportowej (wieloobiektowy)
- ul. Panewnicka na terenie Klasztoru OO Franciszkanów
- Dzielica Murcki, przy wejściu do Hamerli
- przy ul. Bielskiej między nr 24 a 26, ok. 11 m
- na Placu Wolności, obok szaleków miejskich
- Park Bogucki, 25m od amfiteatru

PLATAN KLONOLISTNY

- na Placu Wolności, przy placu zabaw
- przy ul. Stalmacha 17

JESION WYNIOSŁY

- ul. Sołtysia 129, ok. 28m od budynku

GRUSZA POSPOLITA

- ul. Grotgera 10c, ok. 23m od budynku

DĄB CZERWONY

- Park Powstańców Śląskich, 35m od pomnika J. Ziętki

KLON JAWOR

- Park Bogucki, od strony ul. Kopalnianej

KASZTANOWIEC ZWYCZAJNY

- 24 m od ul. Plac Ogród Dworcowy

DĄB BEZSZYPUŁKOWY

- Park Murckowski, ok. 27m od ul. Pawła Kołodzieja, na wysokości przystanku autobusowego

KLON POSPOLITY

- ul. Sołtysia 129, ok. 24m od budynku

OCHRONA GATUNKOWA

Zgodnie z art. 46 ustawy o ochronie przyrody "Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony".

Gatunki zwierząt, roślin i grzybów będących pod ochroną występują na terenie całych Katowic. Warto wiedzieć, że należą do nich m.in. popularne gatunki ptaków takie jak: jerzyk, sówka, kawka, wróbel, mazurek, wszystkie sikorki, jaskółki, szpaki, a pod częściową ochroną nawet gołąb miejski! Ponadto pod prawną ochroną znajdują się wszystkie gatunki płazów i gadów.

Fot 26. Czapla siwa

POLSKA CZERWONA KSIĘGA ZWIERZĄT

Stanowi rejestr wybranych zagrożonych gatunków zwierząt na terenie Polski. Powstała na wzór międzynarodowej Czerwonej Księgi Gatunków Zagrożonych. Lista ginących gatunków zwierząt opatrzona jest dokładnym opisem oraz informacją o rozmieszczeniu. W księdze określono też stopień zagrożenia, rzadkość występowania oraz stosowane i proponowane sposoby ochrony poszczególnych gatunków. Polską Czerwoną Księgę Zwierząt opracowuje Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, przy współpracy z kilkudziesięcioma naukowcami z całej Polski.

Kategorie zagrożenia gatunków w Polskiej czerwonej księdze zwierząt (2002):		liczba gatunków	PRZYKŁADY GATUNKÓW
EX	gatunki wymareł	2	tarpan, tur
EXP	gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe w Polsce	36	drop zwyczajny, jaszczurka zielona, jesiotr zachodni, mrówkolew drzewny
CR	gatunki skrajnie zagrożone	89	kozica tatrzańska, łoś, rybitwa czubata, sokół wędrowny, wąż Eskulapa, morświn zwyczajny.
EN	gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone	103	świstak tatrzański, zajęc bielak, żółw błotny, żbik europejski, żubr europejski
VU	gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie	69	gniewosz plamisty, piekielnica, uszatka błotna, wodniczka, modraszek alkon
NT	gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia	44	piskorz, ryś euroazjatycki, wilk szary, niedźwiedź brunatny
LC	gatunki na razie niezagrożone wymarciem, z różnych powodów wpisane do Księgi	24	mroczek posrebrzany, podkowiec duży, rzęsorek mniejszy, traszka karpacka.

POLSKA CZERWONA KSIĘGA ROŚLIN

Podobnie do Czerwonej księgi zwierząt, zawiera listę zagrożonych gatunków roślin z ich opisem, rozmieszczeniem, a także zagrożeniami i sposobami ochrony.

Kategorie zagrożenia gatunków w Polskiej czerwonej księdze roślin (2014):		liczba gatunków	PRZYKŁADY GATUNKÓW
EX	w Polsce całkowicie wymarłe lub EW (extinct in wild) - wymarłe w naturze	42	czosnek grzebieniasty, goździk łysy, kropidło Lahenala, selery wodne
CR	krytycznie zagrożone	111	babka pierzasta, ciemiężycza czarna, fiołek torfowy, przewiercień cienki
EN	zagrożone	102	brzoza niska, lepnica drobnokwiatowa, storczyk samczy, wierzba oszczepowata
VU	narażone	102	bylica skalna, aster solny, fiołek bagienny, storczyk purpurowy, ulúdka leśna
NT	gatunki bliskie zagrożenia	11	chaber Kotschyego, przymiotno węgierskie, turzycza Bueka, tocja alpejska
DD	stopień zagrożenia trudny do określenia z powodu braku danych	2	dzwonek szczeciniasty, wiechlina tatrzańska

BIBLIOGRAFIA

- Czechowski D., Skrzypiec P., Formy ochrony przyrody w województwie śląskim, Ochrona przyrody, Katowice, 2008.
- Dulias R., Miasto Katowice jako obiekt badań przyrodniczych, Kształtowanie środowiska geograficznego i ochrona przyrody na obszarach uprzemysłowionych i zurbanizowanych, 43: 20-24 Uniwersytet Śląski, WBiOŚ, WNoZ, Katowice-Sosnowiec, 2011.
- Działoszyńska - Wawrzkievicz M., Koncepcja przyrodniczo-społecznego wykorzystania zalewisk na przykładzie zlewni rzeki Kłodnicy, Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych Katowice, 2007.
- Gorczyca J., Herczek A., Projektowany rezerwat przyrody Płone Bagno w Katowicach : uwagi o faunie projektowanego rezerwatu, Kształtowanie środowiska geograficznego i ochrona przyrody na obszarach uprzemysłowionych i zurbanizowanych, WBiOŚ, WNoZ UŚ, Katowice-Sosnowiec 21: 40-44, 1996.
- Henel A., Rezerwat Las Murckowski, 2005
- Klęczek - Kasperczyk M., Radałowicz-Nieradzik A., O dolinie rzeki Jamny napisano już wiele..., Przyroda Górnego Śląska, nr 39, 2005.
- Lebensztejn M. A., Ochrona przyrody oraz aspekty prawne udostępniania turystycznego obszarów chronionych, Ekonomia i środowisko 1(56), 2016.
- Parusel J. B., Rezerwat przyrody „Ochojec” – w 35-lecie utworzenia, Przyroda Górnego Śląska, nr 88, s 8-10, 2017.
- Parusel J. B, Projekt drogi przez rezerwat przyrody „Ochojec”, Monografia naukowo-dydaktyczna, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice 2009.
- Tokarska-Guzik B., Rostański A., Gorczyca J., Rostański K., Przyroda Katowic, Katowice, 1995.
- Tokarska - Guzik B., Natura miasta - poznać i zrozumieć,
- Ustawa z dn. 16 kwietnia 2016 r. o ochronie przyrody, Dz. U. 2004 Nr 92 poz. 880.

ŹRÓDŁA ZDJĘĆ

- Fotografie o numerach 1, 2, 11, 12, 20, 21, 22, 25, 26 oraz wszystkie fotografie nieponumerowane pochodzą z zasobów własnych
- Fotografie o numerach 10, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 24 pochodzą z ogólnodostępnych zasobów serwisu Pixabay
- Fotografie o numerach 16 i 23 pochodzą z ogólnodostępnych zasobów serwisu Canva
- Fot 3. Marek Bednarz (wikipedia)
- Fot 4. Wojsyl (wikipedia)
- Fot 5. Manfred Rackelhuhn (wikipedia)
- Fot 6. Jacek Halicki (wikipedia)
- Fot 7. Jerzy Opiola (wikipedia)
- Fot 8. Pit1233 (wikipedia)
- Fot 9. Tomasz Kuran (wikipedia)
- Fot. Dolina Jamny - Krzysztof Michalski (Nadleśnictwo Katowice)
- Fot. Uroczysko Buczyzna - Kris Rawa (wikipedia)

KATOWICE
dla odmiany

Zadanie finansowane z budżetu
Miasta Katowice

